

Lunds Universitet
Socialhögskolan
SOL 064
Höstterminen 2002

PAPPALEDIGHET OCH FADERSKAP

-6 pappor berättar.

Författare: Annette Jönsson
Handledare: Maria Hjortsjö

Abstract

My purpose was to illustrate how fathers themselves viewed their right to paternity leave and how this and fatherhood affected their roles as fathers and their roles as men. In order to obtain these facts I asked myself the following questions:

How did the fathers view their possibility of paternity leave? Did they experience any limitations to their right? How did the fathers view their roles as fathers after the paternity leave? How did the fathers view their roles as men after the paternity leave?

I used the qualitative method by interviewing 6 fathers who had taken at least one month of paternity leave.

From the result I gathered that 5 out of 6 fathers took the possibility of paternity leave for granted. The one father who took the shortest amount of paternity leave, only 1 month, was the father who felt he could not take the possibility for granted because of his profession. But all of them were, however, pleased with their paternity leave. The fathers experienced the following limitations to their paternity leave: breastfeeding, the age of the child, their financial situation and their own and their partner's profession.

Innehållsförteckning		sid
1.	Inledning	4
1.1	Problemformulering	4
1.2	Syfte och frågeställning	6
1.3	Avgränsningar	6
2.	Metod	6
2.1	Metodval	6
2.2	Urval	7
2.3	Intervjuer	8
2.4	Tillvägagångssätt	8
2.5	Analys	8
2.6	Källkritik	8
2.7	Etiska överväganden	9
2.8	Fortsatt framställning	9
3.	Tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter	10
3.1	Teorier och begrepp från tidigare forskning om faderskap	10
3.2	Pappaledighet	14
4.	Fädernas egna utsagor	16
4.1	Beskrivning av intervjupersonerna	16
4.1.1	Fädernas syn på deras möjligheter till pappaledighet	17
4.1.2	Fädernas syn på begränsningar till pappaledighet	18
4.1.3	Fadersrollen	19
4.1.4	Mansrollen	21
5.	Analys	23
5.1	Analys av fädernas möjligheter till pappaledighet	23
5.2	Analys av fädernas begränsningar till pappaledighet	24
5.3	Analys av fadersrollen	26
5.4	Analys av mansrollen	27
6.	Avslutning	29
6.1	Slutdiskussion	29
7.	Källförteckning	33
8.	Bilaga 1	35

1. Inledning

1.1. Problemformulering

Pappaledigheten kan vara en markering för övergång till faderskap. Ett av de första valen en nybliven pappa måste göra är att välja om han vill ta ut sin rättighet till pappaledighet. Här spelar ofta många faktorer in om fadern beslutar sig för att dela föräldraledigheten tillsammans med sin partner. Detta visar sig om man tittar närmare på andelen män som väljer att ta ut sin pappaledighet. För år 2001 var det 39,9 % av männen som på något sätt tog ut föräldrapenning. Summan kan tyckas stor men om man går in närmare och ser på männens andel av det totala uttagandet av föräldraförsäkringens 480 dagar blir det andra siffror. Då står de nämligen endast för 13,8 % av det totala uttagandet av föräldrapenningen (www.rfv.se).

Men varför är det då så få män som väljer att ta ut sin pappaledighet? I Sverige ger det svenska socialförsäkringssystemet förhållandevis goda möjligheter till föräldraledighet för både kvinnor och män (Socialstyrelsen, 2001). Föräldraförsäkringen ser idag ut på följande sätt att vi har rätt till 480 dagars föräldrapenning. 390 dagar baseras på vår sjukpenningsgrundande inkomst (SGI) medan 90 dagar är garantidagar med endast 60 kr per dag. För att stimulera båda föräldrarna att använda föräldrapenningen är 60 dagar av de 480 dagarna knutna till endast en person. Här är det meningen att även pappan skall kunna utnyttja ”sina” dagar och de får inte överlåtas om inte särskilda skäl föreligger. För att underlätta för föräldrarna att ta ut föräldrapenningen kan de själva bestämma om de vill ta ut hela föräldrapenningen per vecka eller en mindre del. På så sätt kan de 480 dagarna räcka längre och/eller kombineras med föräldrarnas arbete (www.forsakringskassan.se).

Men pappaledigheten är en kontroversiell fråga för politiker och fackförbund. Det finns olika förslag och lösningar för hur man skall få fler män att ta ut sin pappaledighet. Folkpartiet vill till exempel ha en jämställdhetsbonus i föräldrapenningen som stimulerar de föräldrar som delar på ledigheten. Därigenom menar de att bonusen kommer att locka fler par till att dela föräldraledigheten då de ser en ekonomisk vinning i den. Detta har de dock fått kritik för då kritikerna menar att Folkpartiet binder upp människornas valfrihet. De menar att Folkpartiet står för frihet och borde agera därefter och låta folk bestämma själva (Carnhede & Efraimsson & Ödén, 2002).

Jämställdhetsminister och vice statsminister Margareta Winberg från socialdemokraterna kom nu i november år 2002 med en insändare om att hon vill att föräldraförsäkringen kvoterar så att hälften tillfaller mamman och hälften pappan. Hon har dock fått kritik från kristdemokraternas partiledare Alf Svensson som betonar att föräldraförsäkringen inte kan jämföras med andra försäkringar. Han menar att man inte kan komma bort ifrån att det är mamman som föder och ammar. Men Margareta Winberg menar att en jämnare fördelning av föräldraledigheten ska ses som en viktig nyckel till ökad jämställdhet både i arbetslivet, familjelivet och i samhället i övrigt (Rosén, 2002). Socialdemokraterna lovade även i valet till kommun, landsting och riksdag september 2002 att de skulle höja inkomsttaket i föräldraförsäkringen för att få de pappor med högre löner att våga ta ut sin föräldrapenning. Detta har det precis kommit beslut om. Från och med 1 juli år 2003 höjs inkomsttaket i föräldrapenningen från 24000 kr/månad till 32000 kr/månad (www.regeringen.se). De tre stora fackförbunden HTF, SKTF och ST vill att man ska höja eller helt ta bort taket i föräldraförsäkringen, samt stärka Jämställdhetsombudsmannens roll med ökade resurser som ger större möjligheter att kontrollera att jämställdhetslagen verkligen efterföljs. Detta anser de är viktigt för att få fler pappor att kunna ta ut sin pappaledighet (Carnhede & Efraimsson & Ödén, 2002).

Pappaledighet är således ingen lätt fråga och debatten går vidare inom de politiska blocken. Samtidigt får man inte glömma att gå in och se på pappornas egna situationer för att förstå vilka faktorer som möjliggör samt begränsar för dem att ta ut pappaledigheten. Genom att göra detta kommer man därmed mycket lätt in på deras tankar om faderskapet som kanske är helt nytt för dem. Här fokuserar jag mig därför på att se pappornas perspektiv utifrån ett socialpsykologiskt synsätt som visar på individen i helhet samt på de faktorer som pågår runt omkring fadern.

1.2 Syfte och frågeställning

Mitt syfte är att belysa hur pappor själva ser på sin rättighet till pappaledighet och hur denna och faderskapet påverkat deras faders- och mansroll. För att få fram dessa faktorer har jag valt att använda mig av nedanstående frågeställningar:

- Hur ser fäderna på sin möjlighet till pappaledighet?
- Upplevde fäderna några begränsningar till sin rättighet?
- Hur ser fäderna på sin fadersroll efter pappaledigheten?
- Hur ser fäderna på sin egen mansroll efter pappaledigheten?

1.3 Avgränsningar

För att få fram mitt syfte och mina frågeställningar utgår jag ifrån 6 pappors utsagor om hur de ser på möjligheter och begränsningar till pappaledigheten, samt hur deras arbetssituation, fritidssysselsättningar, faders- och mansroll har förändrats efter pappaledigheten. Genom dessa avgränsningar hoppas jag få en inblick i hur fäder tänker på vad pappaledighet och faderskap innebär. Samtidigt innebär detta att jag kommer att avgränsa mig från ytterligare faktorer som hade varit intressanta att belysa och som kan tyckas höra till pappaledighet och faderskap som till exempel jämlikhet, partnerskap m.m. Men detta är dock ett val som jag har gjort för att hålla mig inom ramen för syftet med detta uppsatsarbete.

2. Metod

2.1 Metodval

Då jag tänker gå på djupet och analysera närmare hur 6 pappor själva upplevde möjligheter och begränsningar till pappaledighet, samt hur denna och faderskapet påverkat deras faders- och mansroll utgår jag ifrån den kvalitativa metoden. Denna metod har primärt ett förstående syfte som behövs för att få fram de intervjuades känslor och erfarenheter. Genom att intervjua de 6 papporna som varit pappalediga, kommer jag att få en dels djupare förståelse av det

problemkomplex jag studerar, dels kommer jag kunna beskriva helheten av det sammanhang som detta inryms i (Magne Holme & Krohn Solvang, 1986).

Enligt intervjumallen (bilaga 1) har jag gjort strukturerade frågor till informanterna för att få fram de mest väsentligaste och intressantaste svaren för att analysera och förstå fädernas utsagor. Här ger den kvalitativa metoden en bättre förståelse för fädernas berättelse än den kvantitativa, då den kvalitativa går på djupet och behandlar just vad fäderna själva anser är det säregna och unika i deras livssituation (Denscombe, 1998).

2.2 Urval

För att finna mina informanter har jag använt mig av det så kallade snöbollsurvalet. Genom att använda mig av denna metod har jag kunnat utnyttja mitt kontaktnät för att komma i kontakt med fäder som varit pappalediga. Då jag valt att ej intervjua bekanta känner jag att jag kan hålla ett avstånd till informanterna. På detta sätt finner jag att intervjun blir professionell och rättvis då vi inte har några bindningar till varandra och jag kan inte styra intervjun omedvetet som jag kanske hade gjort om jag känt informanterna (Denscombe, 1998).

Som urvalskriterier skall fäderna ha varit minst 1 månads pappalediga för att bättre visa på ett eventuellt samband mellan föräldraledigheten och faderskapet. De 6 fäderna har således varit olika länge pappalediga. Vissa har bara varit några månader, medan andra har varit pappalediga en längre tid. Men jag känner att det inte går att begränsa sig till att alla informanterna skulle ha varit pappalediga under samma tid och/eller längd. Två av papporna har dessutom barn sedan tidigare. Den ene har 3 barn där han varit pappaledig åt de två yngsta och den andra pappan har ett äldre barn som han också varit pappaledig åt. Intervjun gäller dock endast de yngsta barnen som papporna varit pappalediga åt (se rubrik "Beskrivning av intervjupersonerna"). Att de varit pappaledigare tidigare tycker jag bara är bra. De kan då jämföra bland pappaledigheterna mellan sina barn vilket ger en bättre och samlad bild av pappaledigheten.

2.3 Intervjuer

Intervjuerna med fäderna har gjorts genom bandinspelning, antingen hemma hos mig själv eller hos de intervjuade. Informanterna har själva fått välja var de ville bli intervjuade. Med tanke på att informanterna bor runt omkring i Skåne ansåg jag att det var viktigt att deras val respekterades av mig. Intervjuerna varade mellan ca 45-60 minuter som jag sedan har skrivit ut, precis som de svarat ord för ord. Deras utsagor har jag sedan analyserat genom att utgå från litteratur och tidigare forskning som behandlar faderskap och pappaledighet.

2.4 Tillvägagångssätt

I inledningsskedet tog jag kontakt med min storebror som själv har småbarn. Han har ett stort kontaktnät av vänner som har småbarn. Han ordnade således kontakten med de första 4 papporna som varit pappalediga. De övriga två papporna fick jag kontakt med genom rekommendation av en av de första papporna jag intervjuade.

2.5 Analys

Jag har inte utgått från någon särskild teori i denna uppsats utan jag har istället letat upp olika teoretiska utgångspunkter från litteratur och forskning som behandlar mitt ämne utifrån det socialpsykologiska perspektivet. Genom att utgå från detta kommer teorierna att framträda under forskningens gång och bygga upp analysen utifrån pappornas egna livsöden och berättelser. Vad som även har försvårat analysarbetet är att litteraturen och forskningen som jag har funnit utgår från ett negativt synsätt då de behandlar pappaledighet utifrån att det är få män som tar ut sin pappaledighet. Jag behandlar tvärtom i denna C-uppsats pappaledighet ur ett positivt synsätt genom att papporna tar ut sin pappaledighet och de flesta med ganska lång tid vilket är ovanligt.

2.6 Källkritik

Alla mina intervjupersoner är vita män från medelklassen som har arbete. De utgör således en rätt homogen grupp av samhället. Jag saknar representanter från andra livssituationer som tex. invandrare och arbetslösa som kunde ha gett en annan bild av pappaledighet. Samtidigt har det varit svårt att finna pappor som varit pappalediga och jag har därför fått utgå från de jag

har funnit enligt rubriken ”Beskrivning av intervjupersonerna”. Innan jag påbörjade arbetet med C-uppsatsen hade jag kontakt med en invandrare som var villig att ställa upp på intervju. Men han drog sig tyvärr ur när uppsatsarbetet påbörjades.

2.7 Etiska överväganden

När jag kontaktade mina informanter beskrev jag muntligt för dem hur jag tänkt mig min C-uppsats och hur de kunde hjälpa mig genom att delta som intervjuperson. Jag meddelade dem att de hade all rätt att neka till att vara med och att utelämna viss information om de kände för detta. Dock har ingen av dem valt att göra detta så jag har haft turen att få alla frågorna besvarade genom uttömmande och personliga svar. Jag har även valt att ha mina intervjupersoner anonyma för att skydda deras integritet. I resultatredovisningen uppger jag därför dem med fingerade namn.

2.8 Fortsatt framställning

Under rubriken ”Tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter” behandlas litteratur och tidigare forskning som har anknytning till mitt syfte. Rubriken är uppdelad i 2 underrubriker där ”Teorier och begrepp från tidigare forskning om faderskap” inriktar sig mot faderskap inom mina avgränsningar. Rubriken ”Pappaledighet” inriktar sig däremot mot pappaledighetens positiva och negativa effekter.

Därefter kommer rubriken ”Fädernas egna utsagor” som börjar med att ge en beskrivning av intervjupersonerna som visar lite vem de är, och hur de och deras partner delat upp föräldraledigheten. Sedan kommer deras utsagor att framträda genom fyra underrubriker som behandlar möjligheter och begränsningar till pappaledighet samt deras faders- och mansroll.

Under rubriken ”Analys” kommer sedan deras utsagor att analyseras utifrån vad som framkommit av pappornas egna berättelser genom att hänföra detta till olika teorier och begrepp som framkommit under rubriken ”Tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter”.

Uppsatsen avslutas sedan med en slutdiskussion där en sammanfattning av syftet och frågeställningarna klagörs tillsammans med andra intressanta frågor och svar som uppkommit under uppsatsarbetets gång.

3. Tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter

3.1 Teorier och begrepp från tidigare forskning om faderskap

Nationalencyklopedin betecknar det centrala begreppet faderskap som den erkända relationen mellan en man och hans barn. De utvecklar sedan faderskapet ur ett juridiskt avseende genom att ta upp föräldrabalkens bestämmelser (Nationalencyklopedin, 1991). Den juridiska aspekten kommer jag inte att beröra i denna uppsats, däremot kommer jag att tolka och förstå faderskap ur ett socialpsykologiskt perspektiv för att därigenom se hur begreppet faderskap har uppkommit. Detta perspektiv framkommer tydligt genom det material jag har studerat. Jag har dock läst in mycket litteratur och forskning som behandlar faderskapet ur olika infallsvinklar som t ex.: *Man blir pappa: föräldraskap och maskulinitet i förändring* av Charlotte Hagström, *Faderskap i tid och rum* av Philip Hwang samt *Mäns föräldraledighet* av Lisbeth Bekkengen. Dessa har jag dock inte valt att ta upp här utan jag har valt 4 andra böcker som tar upp olika begrepp och teorier som betonar faderskapet genom ett socialpsykologiskt perspektiv. Dessa behandlar även begreppet faderskap inom mina avgränsningar. Genom att välja denna inriktning kan jag både se fäderna ur ett utvecklings skeende men samtidigt se vilka övriga faktorer i samhället som återspeglas i faderskapet. Böckerna är följande: *Mäns föräldraskap* av Lars Plantin, *Mäns livssammanhang* av Qystein Gullvåg Holter och Helene Aarseth, *Pappor och riktiga karlar* av Karin Sandqvist och *det moderna föräldraskapet* av Margareta Bäck-Wiklund och Birgitta Bergsten.

Mäns föräldraskap av Lars Plantin utgår från ett projekt som beskriver och analyserar mäns upplevelser av relationen mellan faderskap och manlighet i England och Sverige. Lars Plantin menar här att faderskapet inte kan ses som något förutbestämt utan är något som aktivt skapas av den enskilde individen i samklang med det övriga livet. Han menar också på att det är ett samspel mellan dessa olika faktorer som påverkar faderns identitetsarbete och handlingar när man tolkar konstruktionen av faderskapet. Lars Plantin frågar sig samtidigt om faderskapet bara är en ny omöjlig plattform för männen att finna bekräftelse på eller om det är en naturlig länk i deras normala identitetsutveckling. Han tycker det är viktigt att inse att faderskapet fordrar både en personlig mognad och gynnsamma förhållanden i vår tid när media utströmmar olika riskbedömningar och andra riskfaktorer för faderskapet. Livet har plötsligt blivit ett riskfyllt projekt i och med faderskapet, och fäderna kan inte längre förlita sig på

tidigare generationer då deras fäder ej varit involverad i omsorgsrollen på deras tid. De blir därmed beroende av den nya expertkunskapen som dock inte är enig. Att bli pappa idag är att bli bombarderad av olika experter, och förväntningarna på mannens roll har därmed ökat. Han ska inte bara aktivt leta information för att bli en bra pappa utan skall även uppfylla de nya jämställdhetsidealen såsom att ta ut pappaledighet och aktivt vårda barnen. Samtidigt menar Lars Plantin att fadern också som man måste få växa och mogna inom faderskapet. Faderskapet kan sedan medföra en djup, inre trygghet för fäderna. Denna trygghet är bestående och förändras inte som den snabba livsstilen i vårt postmoderna samhälle (Plantin, 1999).

Lars Plantin menar vidare i *Mäns föräldraskap* att man kan se pojkar skapa sin identitet ur ett ”socialt rum”, medan flickor skapar sin i ”privata rum”. Detta kan härledas från den industriella periodens krav på mannen att vara framgångsrik och effektiv i det sociala samhället och dess arbetsmarknad. Genom att arbeta är mannen ekonomisk och praktisk ”back-up” för familjen. Men samtidigt visar forskning att fäderna frigör mycket tid till familjen då faderskapet har gett en ny syn på lönearbetet. Fädernas mål har numera blivit att välja de variabler som bäst gagnar familjeprojektet. Lars Plantin menar dock att arbetslivets effektivitetsideal har trängt in i familjelivet. Effektiviteten har t ex. blivit viktigare än den könsneutrala fördelningen i hushållet. Även på fritiden har effektiviteten blivit centralt då aktivitet är viktigast för fäderna, medan det för kvinnor är relationen för att kunna samtala som är viktigast för dem (Plantin, 1999).

Mäns livssammanhang av Qystein Gullvåg Holter och Helene Aarseth har gjort en studie av unga pappor och den nya forskning om män som berättar om olika spår och vägar i männens liv, om signaler till förändring och hinder för förändring. Qystein Gullvåg Holter och Helene Aarseth visar på faderskap bland annat ur ett historiskt perspektiv. De kallar mansdominansen i det tidiga borgerliga samhället för ”paternat” där nyckelbegrepp är fadersauktoritet. Patriarkatet återfanns i det utvecklade industrisamhället, där vardagen präglades av maskiner och fabriker. Fadern hade visserligen alltid spelat en viktig roll i barnets liv, men uttryckssätten för deras engagemang har skiftat genom historien. Det nya som skedde efter 1970-talet var att fadern skulle börja delta i den direkta omvårdnaden av barnet. Författarna menar att ”paternatet” härmed ersattes av ”androgyni” som betecknar en historisk tendens till uppmjukning av könsrollerna efter en period av ganska extrema skillnader. Männens förändrade det traditionella mot att ta ett mer kvinnligt perspektiv i omvårdnaden av barnen.

Fäderna ansågs också ha egna former för omvårdnaden som var viktiga för barnets välbefinnande och utveckling. Författarna pekar också på Jürgen Habermas myntade begrepp ”livsvärld” och ”systemet”. Habermas begrepp har stora likheter med ”paternatet” och ”androgyni”. Här var det fäderna som först styrde över systemet där produktionen med kapital och varor var viktiga beståndsdelar. Men alltmer kunde man se en omvälvning för fäderna till ett intresse för faderskap och reproduktion i livsvärlden (Gullvåg Holter & Aarseth, 1994).

Qystein Gullvåg Holter och Helene Aarseth visar också i *Mäns livssammanhang* på lite modernare forskning om föräldraskapet. De pekar på att kvinnor av tradition är mer inriktade på primärrelationer, då de är mer inne för att skapa sociala relationer. Männerna däremot är inriktade på sekundärrelationer som oftast härleds till arbetet vilket också Lars Plantin pekade på. Effektivitetskravet är också något som båda forskningarna pekar på. Qystein Gullvåg Holter och Helene Aarseth menar att arbetsgivare oftast förväntar sig supermedarbetare medan mödrarna förväntar sig superpappor i hemmet. Men yrkesliv och familjeliv går hand i hand. Forskning visar till exempel på att de män som lyckades integrera barnledighet och fortsatt kontakt med arbetsplatsen trivdes allra bäst med sin tillvaro (Gullvåg Holter & Aarseth, 1994).

Pappor och riktiga karlar av Karin Sandqvist utgår från hennes undersökning som baserar sig på en utvecklingsekologisk uppläggningsstudie om papparollen i praktiken i vanliga storstadsfamiljer i Sverige och Usa. Karin Sandqvist att studier konstaterar att fäder också har en lika mycket grundläggande kompetens inom omsorg som mödrar. Mycket talar därför för att män och kvinnor i grunden är ganska lika när det gäller förmågan att knyta an till sina barn. Detta var också författarna för *Mäns livssammanhang* inne på då de menade på att fäderna ansågs ha egna former för omvårdnaden som var viktiga för barnets välbefinnande och utveckling. Samtidigt menar Karin Sandqvist att begreppet ”fadersinstinkt” är förkastat. Istället betonar hon ”föräldrainvestering” då fadern vårdar och uppfostrar sin avkomma för att denna i sin tur ska kunna alstra nya generationer. Fädernas personliga bekvämlighet eller välfärd kommer i andra hand och därmed uppoffrar de sig för sitt barn. Karin Sandqvist menar också på att faderskapet ger mannen nya mål och inriktningar i livet. Detta i sin tur är positivt för barnet då det får möjlighet till att knyta an till olika könsroller (Sandqvist, 1993).

Karin Sandqvist kommer även in på Erik H Eriksons socialpsykologiska utvecklingsteori. För att mannen skall utvecklas till en psykiskt välfungerande människa krävs det att han går

igenom 8 stadier i livet, vilket kräver samspel mellan individen och dess mänskliga omgivning, på rätt sätt och i rätt ordning. Dessa stadier är definierade av Erikson som kriser. Om mannen lyckas integrera de nya livssituationerna på ett kreativt fungerande sätt, så kommer det att ge honom en känsla av att livet, både det förflutna, nuet och framtiden hänger samman. Mannen skall under sin uppväxt fram till 6:e stadiet uppnå styrketillgångarna hopp, vilja, målinriktning, kompetens och trohet som hjälper mannen att utvecklas i rätt riktning mot föräldraskapet. Mannen skall sedan i ”de tidigare vuxenåren”, stadie 6, finna den grundläggande styrkan i kärleken som kommer att leda till en stark önskan om att skaffa barn som man tillsammans skapar och tar hand om. I ”Vuxenåren”, stadie 7, hamnar mannen i en fas där han vill skapa reproduktion, produktion, kreativitet samt självförnyelse som har med den fortsatta identitetsutvecklingen att göra. Den nya styrketillgången som uppstår ur denna kris är omsorg, dvs. en växande känsla av förpliktelse att ta vård om sina barn, produkter och idéer som man tillsammans har skapat. Erikson menar här att faderskapet utgör en viktig del av mannens identitetsarbete. Uteblir faderskapet kan mannen nämligen gå mot självupptagenhet och stagnation. Män har således ett behov av barn för sin egen personliga utveckling. Karin Sandqvist tar dock också upp kritik mot Erikson då hon tycker att hans teori är allt för inriktade för män och inte för kvinnor. Detta framkommer till exempel där han talar om den vuxne som ”lärare” och ”vägledare” för nästa generation, inte om att ”vårda” och ”föda” (Sandqvist, 1993).

I det moderna föräldraskapet av Margareta Bäck-Wiklund och Birgitta Bergsten utgår de från deras forskningsprojekt ”Barns hälsa och välbefinnande i moderna familjekulturer” som belyser hur män och kvinnor formar sitt föräldraskap, partnerskap och identitet inom ramen för det gemensamma familjeprojektet. Margareta Bäck-Wiklund och Birgitta Bergsten visar att fäderna ser föräldraskapet som naturligt vilket leder dem till att inta en mera avvaktande eller passiv fostranstrategi. Fäderna ser faderskapet utifrån en mer handledar- eller ledarroll. Författarna pekar dock på vissa faktorer som påverkar fädernas involvering i barnets omsorg. De menar att fädernas egna motivation och självförtroende kan ligga bakom såsom också att stödet från partnern spelar stor roll. Samhällsstrukturen med dess politiska och ekonomiska ramar spelar också in då löneskillnader och arbetsvillkor kan se olika ut mellan mannen och kvinnan. Författarna ser också nu en pågående förändring i yrkeslivet som Lars Plantin och Qystein Gullvåg Holter och Helene Aarseth redan varit inne på. Nämligen att mäns orientering ökar åt familjelivet. Men Margareta Bäck-Wiklund och Birgitta Bergsten

fördjupar detta synsätt och pekar på att kvinnorna istället orienterar sig mer mot arbetslivet (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001).

I *det moderna föräldraskapet* visas också på att fäderna upplever en ny sorts stress efter att ha blivit pappa. De utsätts för tidsstress då tiden ej längre räcker till för familj, yrkesliv och fritid. Männerna får en känsla av ofrihet när de inte längre får tid till sina egna fritidsintressen som de behöver för sin egen självkänsla och sinnesro. Tidsstress kan leda till att de får problem med till exempel sömnbrist då de har allt för mycket att tänka på. Författarna pekar också på ett socialpsykologiskt perspektiv genom att ta upp Antonovskys begrepp känsla av sammanhang, KASAM. KASAM innefattar de 3 komponenterna begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Ur detta socialpsykologiska perspektiv betonas att fäderna måste utveckla en begriplighet om både hans inre och yttre värld. Men även få en hanterbarhet för att förstå de resurser han har för att klara de krav som han möter i föräldraskapet. Detta skall sedan föra med sig en meningsfullhet i faderskapet för att fäderna ska kunna ta ansvar för sig själv och sin familj (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001).

3.2 Pappaledighet

Som vi har sett under rubriken ”Teorier och begrepp från tidigare forskning om faderskap” har mannens faderskap utvecklats mot en mer könlöshet, en så kallad androgyn identitet. Fadern är den nya omsorgsmannen vilket bland annat innebär för barnet att han/hon får möjlighet att knyta an till olika könsroller. Detta får barnet möjlighet till redan under dess första år om fadern väljer att vara pappaledig (Plantin, 1999). Men varför väljer då så få att utnyttja denna rättighet? Detta ska vi se närmare på nu.

Undersökningar som har gjorts visar att de vanligaste förklaringarna till männens hinder för föräldraledighet uppvisar gemensamma nämnare. I Lars Plantins undersökning i *Mäns föräldraskap* är det följande hinder: kvarvarande av de traditionella könsrollerna, ekonomiska skäl, arbetsgivarens attityder till föräldraledighet och moderns inställning. I *det moderna föräldraskapet* visar författarna på följande hinder i deras undersökning: ekonomin, arbetsgivaren, arbetskamrater och uttryck för hänsyn mot kvinnan (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001). Orsaksförklaringarna förläggs här således utanför männens egen kontroll.

Han har många faktorer att ta hänsyn till som tex. företag, partnern och arbetskamrater som också spelar viktiga roller i beslutet (Plantin, 1999).

Det finns ett klart motstånd mot pappaledighet inom arbetslivet. Undersökningar visar att vart tredje stora företag har ett passivt motstånd mot pappaledighet. Pappor berättar om hur de har hotats med att omplaceras eller känner sig bestraffade för att de hävdar sin rätt till pappaledighet. Jämställdhetsminister Margaretha Winberg, (s), menar att pappor har en lag som ger denna rätt och de därför inte skall tveka att ta ut sin pappaledighet. EU enades även under Sveriges ordförandeskap år 2001 om ett likabehandlingsdirektiv som säger att man ej kan bli omplacerad till ett sämre arbete eller mycket annorlunda än det man har. Dock visar det sig att det är svårt att lagstifta bort attityder. Margaretha Winberg vill att man löser attitydproblemet inom företagslivet med att skapa fler pappamånader samt att föra en dialog med arbetsgivare i de branscher där motståndet är störst (Brevinge, 2002)

Högutbildade män och kvinnor tar i större utsträckning delad föräldraledigt pga. att deras ekonomi tillåter det. De har även oftast en position i arbetslivet som möjliggör för dem att argumentera för det, och de arbetar oftast i sådana arbetskulturer som accepterar föräldraledighet (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001). I *Båda blir bäst* från Riksförsäkringsverket framgår det att lågutbildade kvinnor är de som minst delar föräldraledigheten med sina partners (RFV 2000:1). Det är många faktorer som spelar in och har man ett trist jobb vill kvinnan kanske hellre vara hemma när de får den möjligheten. Arbetsmiljön är också ett faktum. Inom de dynamiska jobben får ansökan om pappaledighet ett mer blandat bemötande. Studier visar också att om pappans ansökan blir bemött med stöd och uppmuntran beror det ofta på chefen som person (Gullvåg Holter & Aarseth, 1994).

Att ekonomin är något som de flesta skyller på för att inte ta ut sin pappaledighet är oftast ett faktum enligt statistik. Oron för ekonomin kan bland annat härledas till den ekonomiska lågkonjunkturen på 1990-talet. Barnfamiljers ekonomiska standard har utvecklats svagare under 1990-talet än standarden för många andra grupper. De senaste årens ekonomiska återhämtning med ökad sysselsättning och sänkta skatter för låg- och medel inkomsttagare har dock börjat gynna barnfamiljer. Och utvecklingen pekar också på att förbättringen fortsätter i och med högre barnbidrag, införandet av maxtaxan på dagis, höjd riksnorm för socialbidrag och utbyggnaden av föräldraförsäkringen vilket kan utöka uttagandet av pappaledigheten (www.rfv.se).

RFV visar även att det är 20 % av de föräldralediga som har högre lön än det nuvarande taket på föräldraförsäkringens 24000 kr/mån. Ca 66 % av dessa är män som förlorar på att ta ut sin pappaledighet (www.rfv.se). Nu har det dock beslutats om en ökning av taket till 32000 kr/mån. från 1/7 2003. Därmed minskar antalet löntagare som tjänar över taket från ca 1,2 miljoner till ca 490 000 personer (www.regeringen.se).

4. Fädernas egna utsagor

4.1 Beskrivning av intervjupersonerna

Albert: 30-årig socionom som har haft tjänstledigt från socialtjänsten där han tidigare arbetade som socialsekreterare. Han hade under tjänstledigheten ett vikariat inom Frivården. Vikariatet tog precis slut när han påbörjade sin pappaledighet som varade i 12 månader för sin son, nu ca 2 år gammal. Sambon, 30 år, arbetar som socialsekreterare inom samma socialtjänst. Hon var mammaledig först 12 månader.

Bertil: 38-årig svetsare/montör i grunden men arbetar nu heltid som ordförande för ett fackförbund inom verkstadsindustrin. Har två söner och en dotter på 12, 8 och 4 år. Han var pappaledig åt de två yngsta men intervjun gäller endast yngsta dottern som han var pappaledig åt 3 månader. Frun, 36 år, arbetar som banktjänsteman. Hon var mammaledig 13 månader först.

Cesar: 33-årig logistiker som har en dotter, nu ca 2 år gammal, tillsammans med frun som är 32 år och arbetar som högskolelärare. Hon var mammaledig 8 månader full tid, därefter 2 dagar/vecka medan mannen var pappaledig 3 dagar/vecka under 4 månader. Därefter var modern mammaledig 1 dag/vecka 6 månader framåt.

Dick: 32-årig förskolelärare som var pappaledig till dottern, nu ca 2 år gammal. Frun, 28 år, arbetar som lärare. Hon var mammaledig full tid ca 4 månader. Därefter var de båda lediga

under sommarlovet. Till hösten tog de 2 ½ dag var i veckan 5 månader framåt. Sedan januari 2002 är modern mammaledig 1 dag/vecka under hela året.

Egon: 34-årig kontorschef på ett privat företag, pappa till en son 7 år och en dotter 4 år. Har varit pappaledig en månad till båda barnen men intervjun gäller endast den yngsta dottern. Frun 35 år arbetar som sjuksköterska. Hon var mammaledig 14 månader först.

Fredrik: 33-årig säljare som var pappaledig till en son som nu är ca 2 år gammal. Frun, 33 år, arbetar som butiksbiträde. Hon var först mammaledig 12 månader. Mannen var sedan pappaledig 3 månader.

4.1.1. Fädernas syn på deras möjligheter till pappaledighet

5 av de 6 fäderna bestämde sig under fruns graviditet att de skulle ta ut sin pappaledighet. Dick som arbetar som förskolelärare hade dock bestämt sig för att ta ut sin pappaledighet redan innan han och hans fru väntade barn. Han menar på "...att eftersom jag jobbar som förskolelärare ville jag passa på och se den här tiden innan barnen kommer till förskolan" (Dick). Två av papporna som har barn sedan tidigare har redan provat på att vara pappalediga och hade positiva erfarenheter som gjorde att de valde att ta ut den igen till deras nästkommande. Bertil tyckte att det var så pass roligt att vara pappaledig att han tog ytterligare 2 månader till sin yngsta dotter:

"I och med att jag hade varit hemma med mellansonen tidigare och tyckte att det fungerade bra, och jag tyckte det var roligt, så bestämde jag att i anslutning till min pappamånad skulle jag gå hemma ytterligare 2 månader" (Bertil).

Samtliga fäder uppger att de tog ut pappaledigheten för att få chansen att få umgås och lära känna sitt barn. Dick uttrycker sig så här: "Jag ville lära känna mitt barn, inte bara när jag kom hem på kvällarna utan jag ville ha en helhetssyn på dottern" (Dick). De tyckte även att det var skönt med ett avbrott från yrkeslivet och bara vara hemma:

"Jag kände att dels för dotterns skull, att jag ville vara med henne och sen en annan stor anledning var att jag ville vara hemma och inte jobba. Det är skönt med ett avbrott i arbetslivet" (Ceasar).

En annan säger att "...sen är det ju skönt att vara ledig också. Det är inte så dumt att vara ledig ett par dagar i veckan som vi löste det" (Dick). 3 av papporna passade dessutom på att

renovera huset under pappaledigheten. Dick och hans fru hade först en lösning på att modern skulle vara mammaledig första året. Därefter skulle mannen vara pappaledig några månader. Men sen köpte de hus i samband med dotterns födelse och valde en deltidslösning för att snabbare kunna renovera huset.

5 av de 6 fäderna såg möjligheten till pappaledighet som självklar. Det funkade både med deras arbete och för deras partner. Egon däremot såg inte möjligheten som självklar. Han menar att hans arbete mycket är kopplat till honom som person men genom att behålla kontakten med sin arbetsplats kunde han ta ut sin pappamånad. Nästan samtliga av papporna blev också bemötta av sin omgivning på ett positivt sätt. Albert tyckte dock att vissa reagerade på att han skulle vara hemma så pass längre som han nu var. Alla fäderna upplevde dock att de var nöjda med pappaledigheten och var glada över att de tog chansen.

4.1.2. Fädernas syn på begränsningar till pappaledighet

Alla fäderna har varit pappalediga som de alla har ordnat på sitt eget vis. Det är mycket som skall klaffa i männens liv för att de skall kunna ta ut rättigheten till pappaledigheten framgår det utifrån fädernas utsagor. Amningen är något som två av papporna hade tänkt på. De ville att barnet skulle vara färdigammat innan de tog över rollen som omsorgsperson. Två av papporna ansåg också att de hade större utbyte av pappaledigheten om barnet hade växt till sig till minst 1 års ålder. Alla fäderna berättade att deras och partners arbete var något som de funderade på. Inte som rättighet till pappaledighet utan för när det var lämpligast att de kunde ta ut sin pappaledighet och vilken period som gynnade dem och sina arbetsplatser bäst.

Ansökan om pappaledighet mottogs och godkändes av alla fädernas arbeten. Men det gnisslade lite grand. Albert berättar att "...frivården vart ju lite sur. De ville ha kvar mig lite längre" (Albert). Bertil berättar om vad de äldre arbetskamraterna i verkstaden tycker: "...de äldre, säg i typ mina föräldrars ålder, tycker att det är för djävligt" (Bertil). De var vana vid en helt annan tid när deras fruar var hemmafruar och tog hand om barnen. Ceasar upplevde att det gick ett rykte om honom på arbetsplatsen att han aldrig var där då han endast arbetade två dagar i veckan. Egon tog helt ut sin pappaledighet utifrån företagets bästa:

"I mitt jobb gällde det att hitta en period som passade bra för företaget och för mig. Mycket av mitt arbete är kopplat till mig som person och är svårare att lägga ut på andra. Men genom den tekniska

revolutionen, mobil och internet, så kunde vi lösa det på distans. Jag jobbade alltså under pappaledigheten lite då och då” (Egon).

Där finns dock vissa solglimtar. Bertil berättar om sin chef som han säger är av den ”äldre stammen”. Han hade själv velat ta möjligheten om det hade gått på hans tid när hans barn var små. Dick som arbetar som förskolelärare sa att personalen på dagiset helt hade tagit för givet att han skulle ta ut sin pappaledighet:

”Jag är ju i minoritet i det här yrket så det är mer eller mindre självklart att man skall vara pappaledig. Alltså med den arbetskulturen som råder i förskolan” (Dick).

Ekonomi var något som alla fäderna upplevde kännbart av. De kunde bland annat ta ut mindre av föräldraförsäkringen för att få den att räcka längre och det var saker som fick vänta tills deras ekonomi var på fötter igen. Egon som var pappaledig en månad säger att den månaden förlorade familjen 3500 kr brutto när han var hemma. Han tjänade dessutom mer än själva inkomsttaket på föräldrapenningen och förlorade sin överstigande del av lönen på det när han inte kunde ta ut 80 % av sin lön. Men de såg det inte bara som negativt. Mat, bil och resor var något som hälften av papporna sade sig tjänade in på genom att vara hemma. Fredrik berättar ”...att samtidigt som man gick hemma så sparade man in på andra saker då man mest gick hemma” (Fredrik). Ceasar brukar köra 12 mil t/r till arbetet och denna kostnad försvann de dagar i veckan han var hemma.

4.1.3. Fadersrollen

Alla fäderna berättar hur de själva fick ta det fulla ansvaret för omvårdnaden av barnet när de var pappalediga. Albert berättar att ”...man tvättar, byter blöja, klär på honom och annat som man inte gjorde innan” (Albert). Bertil som även har två barn till förutom den yngsta dottern berättar att han fick en rejäl utökad omsorgsdel när han var hemma. Den mellersta sonen gick på dagis 9-14 och pappan fick ansvar för att få iväg honom, plocka undan efter alla barnen och att ordna mat till alla när dom kom hem på kvällen. Fredrik tyckte att ”...det var intressant att få styra och ställa i huset när man väl var hemma” (Fredrik). Fäderna tyckte även att pappaledigheten ledde till att de kunde umgås mer med sitt barn. Så här berättar några av papporna:

”Det känns som att man har varit med om mycket mer. Jobbar man hela dan och man går på morgonen när dom inte är vakna och kommer hem på eftermiddagen när någon av dem sover så tappar man ju” (Bertil).

”För kommer man hem som normalt vid 18-tiden och åker 6.30 på morgonen, då hinner man inte umgås så speciellt mycket dom två timmarna hon är vaken på kvällen” (Ceasar).

”Generellt sett fick jag bättre kontakt med dottern. Från att ha varit pappa som gjort allt i huset och innan kom man bara hem på kvällarna efter jobbet. Det är vårt allt för inrutade samhälle som vi har som gör det så här” (Egon).

Fäderna berättar också om vem som har den viktigaste rollen i barnets liv:

”Det går ju i vågor också, ju äldre dom blir så ena dan kan man ju vara väldigt nära och så passar det just då och nästa dag är det kanske mamma som passar bättre. Det beror på vad de är ute efter” (Bertil).

Frun är fortfarande viktigast hemma hos Fredrik men han anser att chansen till pappaledighet gjorde att han också kunde bli viktig för barnet. För de två papporna som redan hade barn som de varit pappalediga för var pappaledigheten och fadersrollen inget nytt. Egon berättar dock om att han jämförde rätt mycket av sin pappaledighet med det första barnets pappaledighet. Då hade han även varit hemma i samband med semestern och fick därmed en längre pappaledighet än med det yngsta barnet. Han menar även på att han tyckte det var mycket lättare under sommardelen av året, än nu då han tog pappaledighet under hösten.

Nästan alla av papporna tyckte också att de fått ta ansvaret för barnet under hela pappaledigheten. Därefter upplevde de att de blev mer delaktiga i barnets liv. Så här uttrycker sig Bertil: ”Ja, jag tror nog att man kan känna sig mer delaktig om man har tagit det ansvar, det fulla ansvaret, att ta hand om barnet under ett visst antal månader” (Bertil). Egon däremot som endast var hemma en månad uttrycker sig så här:

”Nej, det tror jag inte. Det är för liten tid jag var hemma. Det var för kort tid och det har med att göra att frun jobbade som hon gjorde. Hon var hemma under vissa perioder rätt länge när jag var pappaledig. Så jag kände inte någon skillnad. Man fick ju ett litet grepp men det försvinner rätt fort eftersom man återgår till jobbet” (Egon).

4.1.4 Mansrollen

Yrkesrollen har förändrats för 4 av fäderna och de säger bland annat att den inte är en så stor del som den var innan de fick barn. Bertil som har kontakt med en stor del av arbetarna på verkstadsgolvet menar att han innan hade en syn som inte var förstående för andra som var hemma för vård av sjukt barn. Men nu har han själv barn och försöker ”pusha på” arbetarna att de skall utnyttja sin rättighet till vård av sjukt barn. Han försöker också mana på dem att de skall ta ut sin pappaledighet eftersom det hade fungerat jättebra för honom. Ceasar menar till exempel:

”Man har i alla fall märkt att man inte prioriterar jobbet lika mycket. Det är mycket man hellre gör med familjen. Jag ser jobbet på ett annat sätt än jag gjorde innan. Och jag tycker det med att man skall ställa upp i ur och skur för företaget, den tiden är förbi nu för min del. Jag trivs bra med mitt jobb och har det bra men jag vill inte jobba över och ställer inte upp lika mycket längre. Jag sätter själv gränserna för när jag skall resa och hur länge jag skall jobba och då får jobbet och mina kunder styra sig efter det” (Ceasar).

Samtidigt säger Albert att han hade ett extrajobb vid sidan om sin pappaledighet. Han blev övervakare inom Frivården till en ungdom. Han säger själv ”...att det var rätt skönt att ha något att arbeta med under tiden som jag var pappaledig” (Albert). Ceasar och Dick arbetade några dagar i veckan. Egon körde dessutom in till sin arbetsplats ca två kvällar i veckan för att se till sitt arbete.

Samtliga fäder säger att deras fritid har blivit mindre. De har mindre tid för sig själva och nu kommer familjen i centrum på fritiden. Ingen av fäderna hade något speciellt fritidsintresse som de åkte iväg och utövade innan de blev fäder. Albert var dock politiskt aktiv innan han fick barn men efter barnets ankomst känner han så här:

”Man väljer hellre att vara hemma än på möten och andra aktiviteter. Känns som man har en prioriteringslista nu. Jag har valt bort att vara politiskt aktiv på kvällar och helger. Gör det mycket mindre nu. Jag har ju annars varit aktiv inom kommunfullmäktige och landstinget här” (Albert).

Ceasar uttrycker att han har mindre tid till sina egna intressen. Men han menar på att han behöver tid för avlastning:

”Det är rätt skönt när den andra kommer hem och kan ta över så man kan göra något. Då kan man ju vara ute i garaget eller vara ute och köra. Man behöver komma ut. Vi har nån kväll i veckan då vi har en egen kväll till fritidsintressen. Då vet man det och man kan planera in något” (Ceasar).

”Det är många som menar på att ett fritidsintresse måste man ha för att må bra, men jag anser att jag mår bra som det är idag med dom intressen jag har där hemma. Så jag är nöjd med min tillvaro. Där är många som måste ut och spela golf, simma, fiska eller sånt och lägger massor av tid på det” (Bertil).

Renovering av huset är något som de flesta varit intresserad av innan och efter de skaffat barn. 5 av papporna uppger att deras fritid bland annat består av att renovera huset eller har andra små projekt där hemma som de småpysslar med.

Nästan samtliga pappor menar på att de mognat mer som en människa när de blev pappa och därmed fick en större ansvarskänsla under pappaledigheten.

”Man har ju definitivt mognat. Jag upplever mig själv som ganska duktig på att ta hand om barn. Där är det ingen som har sagt emot mig. Det är en stor omställning att haft sig själv i princip att hålla reda på. Ena sekunden stå där hemma och måla lister och nästa sekund rusa iväg någonstans. Det är lite mer planering nu, man kan inte bara tänka på sig själv” (Bertil).

Cesar säger att han inte märkt något utan att det är andra som märkt det mer. Men samtidigt menar han att han mer gått in i en roll som pappa:

”Jag har ju blivit mer manlig i den dimensionen. Man känner en sån här skyddande roll, att man vill skydda sin familj. Man vill se om familjen. Det är något man inte kan styra över” (Cesar).

Han tycker även att det är viktigt att de försöker ta det så naturligt som möjligt det här med att få barn. Paret kan göra allt vad de vill men de måste planera lite mer. Dick är förtjust i sitt nyinköpta hus. Han säger att ”Jag känner mig mer manlig då jag lärt mig att renovera huset. Föräldraledigheten gav ju utrymme för det” (Dick). Men han menar även på att han känner sig mer manlig som vuxen. Han upplever sig nu som mer vuxen och en hel människa: ”Cirkeln är liksom sluten” (Dick).

5. Analys

5.1 Analys av fädernas möjligheter till pappaledighet

Alla papporna kände till sin rättighet till pappaledighet och tog vara på möjligheten genom att ta ut denna. De valde dock att ta ut den ifrån sina egna förutsättningar och därigenom blev det olika individuella antal månader som papporna var pappalediga. Men de uppger alla att de var nöjda med sin pappaledighet. Nästan samtliga pappor bestämde sig under fruns graviditet att de skulle vara pappalediga åt det kommande barnet. Dick som arbetar som förskolelärare hade dock redan bestämt sig för att vara pappaledig långt innan då han ur ett yrkesmässigt perspektiv ville se tiden innan barnen kom till honom på förskolan. Han kände således till sin rättighet genom yrket. De två papporna som har flera barn hade redan varit pappalediga tidigare. Men Bertil till och med utökade sin pappaledighet denna gång för att han tyckte att det funkade så bra förra gången. Detta visar att han fått ett positivt gensvar tidigare av sin pappaledighet.

Samtliga papporna tog också ut pappaledigheten för att få chansen att få umgås och lära känna sitt barn. De anser därmed att pappaledighet är en unik förutsättning för dem att få komma närmare sitt barn. Dick uttrycker detta allra bäst när han säger att han ville ”ha en helhetssyn på dottern” (Dick). Denna möjlighet anser de ges med pappaledigheten då de kan ägna sig åt barnet på heltid. De har därmed valt att delta frivilligt i den direkta omvårdnaden av barnet för att öka barnets välbefinnande och utveckling genom att som pappa träda in i omsorgsrollen (Gullvåg Hollter & Aarseth, 1994).

Nästan alla papporna såg möjligheten till pappaledighet som självklar. Endast Egon berättar att hans arbete satte hinder i vägen till en längre tids pappaledighet. Alla fäderna ansåg också att pappaledigheten möjliggjorde ett välförtjänat avbrott i arbetslivet för dem. Man kan således se att de anser att yrkeslivet inte längre är det viktigaste för fäderna. Detta kan också relateras till Lars Plantin som är inne på detta i *Mäns föräldraskap*. Han menar här att faderskapet gett fäderna en ny syn på lönearbetet. Deras mål har förändrats i och med att de blev fäder och där familjeprojektet numera kommer i första hand (Plantin, 1999). Hälften av papporna uppgav att de samtidigt renoverade på deras hus under pappaledigheten. Dick och hans fru ändrade till och med deras första förslag på pappaledigheten där de hade tänkt att

frun skulle vara hemma först ett år innan pappan skulle vara pappaledig. Men de köpte hus och valde en deltidslösning för att kombinera arbete, pappaledighet och renovering. Föräldraledigheten ger sålunda också utrymme för renovering då papporna går hemma. Men samtidigt går detta isär med den bild av den nya omsorgsperson som de försöker visa upp.

Omgivningen var oftast positiv mot de pappalediga. Alla papporna utom en uppger att de blev bemötta positivt av sin bekantskapskrets när de var pappalediga. Pappaledigheten kan i detta samband ses som allmänt känd hos människor. Albert däremot fick höra gamla värderingar när han råkade ut för folk som tyckte att han tog för lång pappaledighet. Det finns sålunda fortfarande gamla värderingar kvar i samhället som måste överbryggas innan pappaledigheten kan vara helt acceptabel. Vad andra tycker är något som fäderna anser är viktigt. Detta kan relateras till Lars Plantin som menar att pojkar skapar sin identitet ur ett "socialt rum". Genom att de umgås med andra som tycker negativt om pappaledighet kan detta skapa en negativ inställning för män att vara pappalediga i framtiden (Plantin, 1999).

5.2 Analys av fädernas begränsningar till pappaledighet

Att ta ut pappaledigheten var en möjlighet som alla papporna tog. Men dock var det många komponenter som fäderna hade att tänka på för att få allt att fungera. Begränsningarna de kände berörde amningen, barnets ålder, parens arbeten och ekonomin. Två av papporna betonade att barnet skulle vara färdigammat innan de kunde vara pappalediga. Amning är något som de anser är biologiskt begränsat till kvinnor. Det finns olika ersättningsmedel och hjälpmedel på marknaden men detta är inget som papporna föreslår. Papporna betonar själva modernmjölkens betydelse för det lilla barnet och vill att det skall må så bra som möjligt. Samtliga par påbörjar sin föräldraledighet med att modern tar den första delen just för amningens skull. Därefter tar männens pappaledighet över efter olika långa tidsintervaller. Två pappor ville dessutom vänta tills barnet växt till sig för att få ett större utbyte av pappaledigheten. Enligt tidigare forskning visar studier på att fadern också måste få växa och mogna inom faderskapet. Kanske de två papporna upplevde att de måste få en chans att vänja sig vid barnet innan de övertog den ansvarsfulla omsorgsrollen (Plantin, 1999). De kan även se faderskapet utifrån en mer handledare- eller ledarroll som Margareta Bäck-Wiklund och Birgitta Bergsten utgår ifrån i *det moderna föräldraskapet*. Denna roll kan inte fäderna inta förrän barnet kommit upp sig i åldern då den lättare kan ta till sig fädernas fostranstrategi (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001).

Samtliga har dessutom tänkt mycket på sin och partners arbetsplats innan de valde att ta ut sin pappaledighet. Samtidigt som de försökte gagna familjeprojektet fanns kravet från arbetsmarknaden kvar som inte kunde lämnas därhän (Gullvåg Holter & Aarseth, 1994). Att det är viktigt att pappans ansökan om pappaledighet blir bemött med stöd och uppmuntran av chefen såg vi i Bertils fall. Han menar själv att hans chef här är av den ”äldre stammen” som dock har förstått förändringen och möjligheten som pappaledighet kan ge. Detta tycker Bertil att han visar på ett fint sätt genom att berätta att han själv önskade att möjligheten fanns på hans tid (ibid.). Attityden till pappaledighet bland arbetskamraterna är också viktig som författarna till *det moderna föräldraskapet* var inne på (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001). Sålunda finns det många aspekter i arbetskulturen som fäderna måste tänka på. Men övergripande har pappornas arbetskulturer här visat på möjligheten och rättigheten till pappaledighet. Det var endast Egon som inte såg möjligheten som självklar. Hans arbete som kontorschef på ett privat företag kan här visa på ett mer ”dynamiskt arbete” som uppvisar svårighet för arbetet att ge utrymme för pappaledighet (Gullvåg Holter & Aarseth, 1994). I Erik Eriksons socialpsykologiska utvecklingsteori gäller det för pappan att kunna integrera reproduktion, produktion, kreativitet samt självförnyelse i det 7: e stadiet, ”vuxenåren”. Samtidigt som pappan skall vårda barnet måste han även vårda de produkter och idéer som han skapar under yrkeslivet vilket kan skapa svårigheter som vi har sett i Egons fall (Sandqvist, 1993).

Ekonomi är en viktig faktor vilket alla fäderna kände av. 80 % av sin lön känns för familjerna när de samtidigt har familj, hus och bil att tänka på. Albert berättar i sin utsaga att han tog ut mindre av föräldraledigheten för att få den att räcka längre. De 480 dagarna föräldrarna har till sitt förfogande kan de själva välja om de vill ta ut hela föräldrapenningen per vecka eller bara en mindre del. På så sätt kan föräldraledigheten vara längre men samtidigt förlorar de ännu mer pengar på att ta ut en mindre del av sin föräldrapenning (www.forsakringskassan.se). Här står sålunda föräldraledigheten mot ekonomin. För Alberts del var det givet att pappaledigheten skulle räcka längre. Men alla är inte inne på den linjen, fäderna uppger t ex. att vissa inköp fick vänta tills efter föräldraledigheten då ekonomin kanske var bättre. Egon betonar sin dåliga ekonomi under pappaledigheten då han berättar att han förlorade 3500 kr brutto den månaden han var pappaledig. Han berättar också att han förlorade på att hans lön översteg inkomsttaket i föräldrapenningen. Han har en inkomst som överstiger föräldrapenningens tak som är begränsad till 24000 kr/månad. Egon är även den

pappa som har tagit ut minst pappaledighet med endast en månad. När papporna förlorar sin lön på att ta ut pappaledighet kan detta vara en orsak till varför pappaledigheten utnyttjas av så få fäder. Men taket kommer den 1/7 år 2003 att höjas till 32000 kr/månad och detta kan kanske komma att ge fäderna en bättre utgångspunkt om de väljer att vara pappalediga igen (www.rfv.se).

Samtidigt betonar papporna inte bara den försämrade ekonomin för dem. Hälften av papporna berättar också om kostnader som försvann i och med att de var pappalediga. De sparade bland annat in på bil, resor och mat. De kan sålunda också se lite positivt ur själva ekonomiaspekten.

5.3 Analys av fadersrollen

När man hör pappornas berättelser om hur de övergår från att ha varit i maktens och den officiella sfären i det ekonomiska livet, till att bli pappaledig och ta över blöjbyten, matning och annat går tankarna direkt till Jürgen Habermas myntade begrepp ”systemet” och ”livsvärlden”. Habermas menade att fäderna först styrde och ställde över systemet där kapital och varor var viktigast för produktionen. Men här övergår de till den allt mjukare livsstilen i ”livsvärlden” där familjen är i centrum (Gullvåg Hollter & Aarseth, 1994). Papporna upplevde själva att deras arbete tog för mycket av deras tid för att de skulle hinna umgås riktigt med sitt barn. Pappaledigheten tyckte de därför gav dem en chans att bli viktiga för barnet också. Karin Sandqvist visar i *Pappor och riktiga karlar* att det finns studier som konstaterar att fäder också har en lika grundläggande kompetens som mödrarna i vård- och omsorgshanteringen av sina barn (Sandqvist, 1993). Qystein Gullvåg Holter och Helen Aarseth i *Mäns livssammanhang* vidareutvecklade detta med att peka på att denna omsorg var viktig för barnet för dess välbefinnande och utveckling (Gullvåg Hollter & Aarseth, 1994). Men att ta ansvar för ett nytt liv är att växa som människa. Detta kan man se genom Eriksons socialpsykologiska utvecklingsteori. Fäderna skall här ha gått igenom 6 stadier innan de kommer till ”vuxenåren” där de får uppleva ansvaret för ett nytt liv. Det är således rätt mycket fäderna som individer måste ha lärt sig innan de kan bli ansvarsfulla föräldrar. Eriksons livscykel visar på att pappan skall ha lärt sig styrketillgångarna hopp, vilja, målinriktning, kompetens, trohet och kärlek innan han kommer till stadie 7 i ”vuxenåren”. Dessa styrketillgångar hjälper fäderna att utvecklas i rätt riktning mot faderskapet (Sandqvist, 1993).

Antonovskys begrepp känsla av sammanhang, KASAM ser också faderskapet ur ett socialpsykologiskt perspektiv. KASAM innefattar de 3 komponenterna begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Dessa måste fäderna ha för att klara av sin fadersroll på ett tillfredställande sätt. Tillsammans ger de fäderna en känsla av sammanhang av att faderskapet är en del av deras identitet och vidareutveckling (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001).

Nästan alla papporna tyckte också att de fått ta hela ansvaret för barnet under hela pappaledigheten och därefter upplevde de att de blev mer delaktiga i barnets liv. Egon som är den enda av papporna som bara har en månads pappaledighet menar att han "...fick ett litet grepp men det försvinner rätt fort eftersom man återgår till jobbet" (Egon). Nu har de övriga fäderna varit längre pappalediga. De har varit pappalediga mellan 3-12 månader vilket kanske har gett dem en större chans till att verkligen få komma in i barnets liv och få chansen att bli en verklig deltagare i deras liv. Har man dessutom varit så länge hemma borde man även se en större chans för barnet att hinna knyta an till fadern som omsorgsperson (Sandqvist, 1993). Egon pekar själv också lite på detta då han jämför med första barnets pappaledighet. Denna tyckte han varade längre då han hade haft semester i samband med pappaledigheten. Sålunda ser han ett litet samband med pappaledigheten längd och vikten av pappaledigheten.

5.4 Analys av mansrollen

Faderskapet har förändrat papporna. De berättar själva hur de numera ett familjeliv med barn och partner. Männerna känner fortfarande att de måste arbeta men den är inte en lika stor del i deras liv som tidigare. 4 av papporna anser att de fått nya värderingar där arbetet inte längre är en så stor del av deras liv som tidigare. De försöker därför frigöra mycket tid för familjen och känner inte längre att de "...skall ställa upp i ur och skur för företaget, den tiden är förbi nu" (Ceasar). Fädernas liv har numera inriktat sig mot en mjukare omsorgsperson som författarna Qystein Gullvåg Holter och Helene Aarseth kallar för begreppet "androgyni" i *Mäns livssammanhang*. Arbetet styr inte längre över fäderna utan de har själva valt att inrikta sig mer mot familj och hem. Könrollerna har mjuknats upp och fäderna är mer inriktade mot omsorg (Gullvåg Holter & Aarseth, 1994).

Samtidigt berättar Albert om hur han tar ett extra jobb vid sidan om pappaledigheten som övervakare. Ceasar och Dick tar inte full pappaledighet utan väljer att vara på arbetet några dagar i veckan. Egon kan inte koppla av från arbetet utan tillförtror sig på mobil och

internet i det nya kommunikativa samhället. Fädernas mål är som vi tidigare sett att välja de variabler som bäst gagnar familjeprojektet (Plantin, 1999). Men kravet på effektivitet på fäderna kvarstår fortfarande. Detta verkar dock vara något som de själva väljer att vara. Albert är inte tvungen att vara övervakare utan väljer detta helt själv. Ceasar och Dick kommer överens om deltidslösningen med pappaledigheten tillsammans med sina fruar som också är en viktig variabel som fäderna måste acceptera och tänka på. Men yrkesliv och familjeliv går hand i hand vilket är ett faktum. Qystein Gullvåg Holter och Helene Aarseth i *Mäns livssammanhang* menar på att det finns studier som visar att de män som lyckades integrera barnledighet och fortsatt kontakt med arbetsplatsen trivdes allra bäst med sin tillvaro. Denna bild framtonar här när man ser hur fäderna valde att hålla kontakt med sina arbeten under pappaledigheten (Gullvåg Holter & Aarseth, 1994).

Fritid är något som betonas viktigt hos papporna för att de skall orka med vardagens slit och enformighet. Men de uppger dock att deras fritid blev mindre efter att de blev pappa. Nu hade ingen av fäderna något speciellt fritidsintresse. 5 av 6 pappor uppger att de var mer inriktade mot att spendera tid med familjen och att renovera på sitt hus. Bertil berättar om hur han upplevde det som att man måste ha ett fritidsintresse för att må bra. Men han anser själv att han mår bra som det är med att gå hemma och fixa med sitt hus. Aktivitet kan således se ut på olika sätt men huvudsaken är att de själva känner att de får ett fritt val med vad de vill göra på sin fritid. Att aktivitet för män är centralt även på fritiden är något som Lars Plantin också är inne på i *Mäns föräldraskap*. Att se män som mer inriktade mot aktivitet är i motsatt till det mer kvinnliga perspektivet. Kvinnor anses vara mer inriktade mot relationer och att kunna samtala med andra människor. Vilket kan bekräftas utifrån utsagorna då fäderna uppger renovering och aktivitet som viktigaste fritidsintresse. Ingen av dem nämner vänskapsrelationer som en viktig del (Plantin, 1999). Att hålla stressen borta framkom också i fädernas utsagor. Ceasar och hans fru har en uppdelning av vardagskvällarna med att de får en fri kväll var. Detta för att de var och en skall få avlastning i hemmet och få mer tid till sig själv och sina intressen. På detta sätt har de valt att hålla borta tidsstressen (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001).

Nästan alla fäderna upplever att de mognat som individ. De har blivit pappa och har tagit över den nya omsorgsrollen på ett naturligt och effektivt sätt som gör att de accepterar denna roll. Det är endast Egon som tycker att han är likadan som tidigare. Ceasar berättar om hur han upplever en mer skyddande roll där han vill skydda och se om sin familj. Detta har kommit

helt naturligt till honom genom att han säger att: "Det är något man inte kan styra över" (Ceasar). För att avsluta analysen med hjälp av Eriksons 8 utvecklingsstadier kan vi se att männen lyckats integrera de 6 tidigare stadierna längs deras utvecklingsstege genom att klara av sin roll som pappa. De håller även nu på att fullborda det 7:e stadiet i "vuxenåren". Den grundläggande styrkan de har vunnit genom att ha integrerat faderskapet på ett naturligt sätt är "omsorg". De upplever ansvar för sitt barn och för sin familj vilket i sin tur ger dem en ny växande känsla av självförnyelse (Sandqvist, 1993). Detta visar sig till exempel hos Dick som nu känner att han växt som person och upplever sig som en mer vuxen och hel människa. Han uttrycker detta på ett klart och enkelt sätt med att säga: "Cirkeln är liksom sluten" (Dick).

6. Avslutning

6.1 Slutdiskussion

Mitt syfte har varit att belysa hur pappor själva ser på sin rättighet till pappaledighet och hur denna och faderskapet påverkat deras faders- och mansroll. För att få fram dessa faktorer har jag använt mig av följande frågeställningar: Hur ser fäderna på sin möjlighet till pappaledighet? Upplevde fäderna några begränsningar till sin rättighet? Hur ser fäderna på sin fadersroll efter pappaledigheten? Hur ser fäderna på sin egen mansroll efter pappaledigheten? Utifrån dessa frågeställningar har jag fått följande sammanfattande resultat utifrån fädernas egna utsagor: Här framkommer det att nästan alla såg möjligheten till pappaledigheten som självklar. Den enda pappan som inte såg möjligheten som självklar var även den pappa som hade tagit ut minst pappaledighet med endast en månad, medan de övriga papporna hade tagit ut mellan 3-12 månaders pappaledighet. Papporna tyckte även att det var skönt med ett avbrott i arbetslivet och ville umgås och lära känna sitt barn. Pappaledigheten gav även utrymme till renovering som 3 av papporna passade på att utföra. De var alla nöjda med sin pappaledighet. Begränsningar som de dock upplevde var amning, barnets ålder, ekonomin och deras och partners arbete. Pappaledigheten hjälpte dem att växa i fadersrollen där alla utom en tyckte att de fick större ansvar för barnet och dess omvårdnad. I mansrollen såg man att de tyckte att deras arbetssituation hade förändrats till att betyda mindre för dem. Samtidigt hade de flesta ändå kontakt med sin arbetsplats under pappaledigheten. Alla utom en tyckte också

att de mognat som människa genom faderskapet. Detta var lite kortfattat av resultaten utifrån min studie. Här nedan tänker jag gå vidare och föra en diskussion över de ämnena jag tyckte var intressantast att vidareutveckla.

I mitt syfte har jag bland annat försökt visa hur pappaledigheten och faderskapet påverkat pappornas faders- och mansroll. Jag har inte tagit för givet att det är pappaledigheten som har skapat pappornas faderskap utan jag har mer försökt visa på ett eventuellt samband på hur pappaledigheten kan ha förbättrat deras faderskap. Därför hade jag även urvalskriteriet att mina pappor skulle vara pappalediga minst en månad. Mitt resultat visar även på att så kan vara fallet. 5 av de 6 papporna uppger att de tyckte att blev mer delaktiga i barnets liv efter pappaledigheten. Endast Egon uppger att han "...fick ett litet grepp men det försvinner rätt fort eftersom man återgår till jobbet" (Egon). Han var dessutom den som bara hade en månads pappaledighet. De övriga papporna var pappalediga mellan 3-12 månader vilket kanske har gett dem en större chans till att verkligen få komma in i barnets liv och få chansen att bli en verklig deltagare i deras liv.

Två av papporna hade redan barn innan som de varit pappalediga till. Detta har jag inte sett som något problem för studien utan tvärtom bara bra för de kan då jämföra mellan pappaledigheterna och därmed visa den rätta bilden av pappaledigheten. Bertil till och med utökade sin pappaledighet med två månader vilket visar att han fått en positiv effekt av pappaledigheten för vad det kan ge för honom och barnet att vara hemma tillsammans. Egon jämförde mellan pappaledigheterna mellan sina barn och tyckte att den första pappaledigheten gav mer då han även hade semester i samband med den vilket gjorde att den varade längre. Här kan man således också se ett samband med pappaledighetens längd och känslan av delaktighet vilket båda papporna visar upp. Innan var det en så kallad "pappamånad" som papporna kunde ta ut. Nu har pappornas vikta dagar utökats till 60 dagar. Det finns även tal om att det kanske ska bli en tredje månad som skall hänföras till papporna men inga beslut finns ännu. Men att markera vissa månader till papporna anser jag ger en positiv bild av pappaledigheten som även visar att ju längre tid desto större utbyte kan pappaledigheten ge. Som problemformuleringen visar finns det dock en massa olika tankar om föräldraförsäkringen. Vi kan således inte veta hur denna kommer att se ut i framtiden.

I början av problemformuleringen ställde jag mig frågan varför det är så få män som tar ut sin pappaledighet. Statistik visar nämligen att för det totala uttagandet av föräldraförsäkringens

480 dagar står männen endast för 13,8 % för år 2001 (www.rfv.se). Mina 6 pappors utsagor har visat på svar på ovanstående fråga genom att de kom fram till begränsningar till pappaledighet som berörde amning, barnets ålder, deras och partners yrke samt ekonomin. Dessa svar passar in i vad som kom fram under rubriken ”Teorier och begrepp från tidigare forskning om faderskap”. I Lars Plantins undersökning i *Mäns föräldraskap* sågs följande hinder: kvarvarande av de traditionella könsrollerna, ekonomiska skäl, arbetsgivarens attityder till föräldraledighet och moderns inställning (Plantin, 1999). I *det moderna föräldraskapet* visar författarna på nästan samma faktorer: ekonomin, arbetsgivaren, arbetskamrater och yttryck för hänsyn mot kvinnan (Bäck-Wiklund & Bergsten, 2001). Orsaksförklaringarna förläggs här således utanför männens egen kontroll där mannen har många faktorer att ta hänsyn till (Plantin, 1999). Jämställdhetsminister Margaretha Winberg, (s), var inne på att man skall förändra arbetsgivarnas attityder till pappaledigheten genom samtal. Detta är en bra start som på sikt kan leda till högre förståelse för pappaledighet inom företagsklimatet (Brevinge, 2002). Det stora problemet torde dock vara ekonomin. Visserligen görs det varje år förbättringar i föräldraförsäkringen för att få fler pappor att ta ut sin pappaledighet. Men i ett samhälle där ekonomin är en så stor faktor som den trots allt är kan jag aldrig tänka mig att föräldrapenningen i framtiden kommer att ersättas av en 100 % ersättning av lönen. Här kanske man istället bättre måste försöka få fram den positiva bilden av pappaledighet för att locka fler pappor att ta steget hem till vaggan.

I denna uppsats har jag valt att utgå från det socialpsykologiska perspektivet då jag är av den uppfattningen att denna form av perspektiv med dess teorier går löpande igenom i mitt syfte. Att se möjligheter till pappaledigheten uppkommer i fädernas utsagor genom vad de själva anser är viktigast i deras situation och önskemål. Begränsningar hänförs som vi kan se ovan och i rubriken ”Teorier och begrepp från tidigare forskning om faderskap” ofta till orsaksförklaringar som förläggs utanför männens egen kontroll. Den sociala aspekten kommer således in här där andra faktorer gör sig gällande (Plantin, 1999). Att se på pappornas faders- och mansroll är att både se vad faderskapet ger för mannen i fråga samt för vad de själva anser ger för deras barn. Både det psykologiska och det sociala perspektivet kommer här således fram då det är många faktorer som samspekar med varandra.

Att vara kvinna och skriva om pappaledighet kan tänkas vara svårt. Men genom att det finns så mycket forskning och litteratur om faderskap har jag inte sett några problem med att sätta mig in i fädernas egna livssituationer. Faderskap och manlighet är något som kommit starkt

sedan 70-talet. Filmer som "Kramer mot Kramer" och "Tre män och en baby" har visat på denna nya tid. Min egen pågående graviditet är också något som jag funderat på. Mina egna tankar och känslor om pappaledigheten kan ha lyst igenom uppsatsen då jag själv befinner mig i det blivande föräldraskapets frågor om pappaledighet och mammaledighet. Min sambo som ser sin kommande pappaledighet som given kan också givetvis ha påverkat min bild av pappaledigheten. Samtidigt tycker jag att min graviditet kan ses som positivt i denna situation då det blivande föräldraskapet kan ge mig en större chans att verkligen förstå pappornas egna utsagor.

7. Källförteckning

Bekkengen, Lisbeth (1996) *Mäns föräldraledighet*. Arbetsrapport/Högskolan i Karlstad. Samhällsvetenskap, 96:12. Karlstad: Högskolan i Karlstad.

Brevinge, Åsa. Winberg: Svårt lagstifta bort attityder till pappaledighet. *Göteborgsposten*. 2002-01-16.

Bäck-Wiklund, Margareta & Bergsten, Birgitta (2001) *det moderna föräldraskapet, en studie av familj och kön i förändring*. Stockholm: Natur och Kultur.

Carnhede, Annette & Efraimsson, Inger & Ödén, Liisa. Leijonborg är bättre än Persson. *Dagens Nyheter*. 2002-08-28.

Denscombe, Martyn (1998) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Försäkringskassans hemsida <http://www.forsakringskassan.se>

Gullvåg Holter, Qystein & Aarseth, Helene (1994) *Mäns livssammanhang*. Bonnier Utbildning AB och Ad Notam Gyldendal A/S.

Hagström, Charlotte (1999) *Man blir pappa: föräldraskap och maskulinitet i förändring*. Lund: Nordic Academic Press.

Hwang, Philip (2000) *Faderskap i tid och rum*. Stockholm: Natur och Kultur.

Magne Holme, Idar & Krohn Solvang, Bernt (1986) *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin (1991), Band 6, Höganäs: Bra böcker AB.
Sökord: Faderskap

Plantin, Lars (1999) *Mäns föräldraskap*. Rapport 1999:6. Göteborgs Universitet, institutionen för socialt arbete.

Regeringskansliets hemsida om budgeten för år 2003:

<http://finans.regeringen.se/propositionermm/propositioner/bp03/kortombarnen.html>

RFV Redovisar 2000:1. *Båda blir bäst- Attityden till delad föräldraledighet*. Novum Grafiska.

Riksförsäkringsverkets hemsida om Socialförsäkringen, årsredovisning budgetåret 2001:

<http://www.rfv.se/social/arsredo/index.html>

Rosén, Sara. *Hälften till mamma och hälften till pappa*. TT. 2002-11-19.

Sandqvist, Karin (1993) *Pappor och riktiga karlar*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Socialstyrelsen (2001) *Social Rapport 2001*, kap. 9. Linköpings Tryckeri AB.

8. Bilaga 1. Intervjumall

Allmänna frågor

Ditt och partners namn, yrke och ålder?

Till vilket/vilka barn har du varit pappaledig?

När och hur länge var du pappaledig?

När och hur länge var din partner mammaledig?

Möjligheter

När bestämde du dig först för att ta ut din pappaledighet?

Vad var det som fick dig att vilja ta ut den?

Såg du möjligheten som självklar?

Hur bestämdes uppdelningen av föräldraledigheten mellan dig och din partner?

Hur reagerade människor i din omgivning på att du var pappaledig?

Begränsningar

Kände du dig säker på din rättighet till pappaledig?

Hur blev du bemött på din arbetsplats när du tillkännagav din avsikt att vara pappaledig?

Motarbetades du på något sätt av din partner, chef, arbetskamrater och vänner?

Blev din pappaledighet som du tänkt dig, och om inte vad hade förbättrad den?

Hur påverkades er ekonomi av föräldraförsäkringen?

Fadersrollen

Har din papparoll förändrats efter pappaledigheten?

Känner du dig mer delaktig i ditt barns beslut?

Mansrollen

Har din yrkesroll förändrats?

Hur har din fritid förändrats efter det att du blev pappa?

Hur ser du på din manlighet efter att ha blivit pappa?